

Útkereső elődök nyomában

Cieleszky Péter

főtanácsadó, rendőrségi tanácsos, rendőr ezredes
Nemzeti Információs Központ
peter.cieleszky@nik.gov.hu

Húsz évvel ezelőtt, az akkor Belügyi Szemleként ismert folyóirat ötvenedik évfolyamának ünnepi évében kaptam első elismerésemet. A kék bársonyutántatú borítással fedett emléklapon „*Belügyminiszteri dicséretben és jutalomban részesítem*” szövegezésű felirat állt, amellyel a folyóirat szerkesztősége által kiírt pályázatra készített munkámat értékelték különdíjjal.

Magáról a pályázati felhívásról – pontosabban arról, hogy jutott el hozzám – csak homályos emlékeim vannak. Úgy rémlik, volt egy külön dosszié a vezetői titkárságon, „*Lássa mindenki*” felirattal. Ebben helyezte el a vezetés az előadókra szignált bűnügyekhez nem kapcsolódó közérdekű információkat. És bár a vezetés mindig felhívta rá a figyelmet, mi, fiatal kollégák sokkal lelkesebben lapozgattuk ezt a kis elosztót, mint idősebb pályatársaink. Akkoriban egy megyeszékhelyi rendőrkapitányság bűnügyi vizsgálója voltam, pár év tapasztalattal, de annál több tetterővel. Az első főszerkesztő, Déri Pál szavait idézve a szakmához „*már érteni kezdő lelkes fiatal*” (Déri, 2003) lehettem – legalábbis így gondolok vissza ezekre az időkre.

Azóta húsz év, elköteleződésem óta közel negyedszázad telt el. Annyi, amennyit Déri kisebb megszakításokkal a főszerkesztői székben eltöltött. A Belügyi Szemle hetvenedik évfolyamához közelítünk, és miközben e sorokat írom, önkéntelenül számot vetek saját történetemmel. Bő két évtizedes szakmai pályafutásom emlékeiben felfedezni vélem a folyóirat hetven évének történetét kísérő – és az első főszerkesztő személyétől hosszú évekig elválaszthatatlan – törekvések sikerét és persze kudarcát is. Jóleső érzés visszagondolni arra, hogyan vélekedtem akkor a rendészet világáról, milyen kérdések foglalkoztattak.

Hogyan teremthető meg az elmélet és gyakorlat összhangja? Ez volt a legfontosabb kérdés bennem, épp befejezett történelem és félbeszakított filozófia szakos tanulmányaim során. Később, már a Rendőrtisztviselői Főiskolán az foglalkoztatott, hogyan válhatunk egyre professzionálisabb szakemberré? Miképpen viseljük kudarcainkat, hogyan értékeljük a kritikát? Miért válnak egyesek jó vezetővé egy parancsuralmi szervezetben, mások pedig nem? Hogy kezeljem

a hierarchia mítoszának vadhajtásaként megjelenő emberi silányság megnyilvánulásait? Az állományból ki válik kriminalistává, ki marad jó szakmunkás – vagy ahogy dr. Anti Csaba munkatársam és barátom fogalmazott –, betanított munkás. És miért gyarapodhat azok száma, akiket egyszerűen a biztos megélhetés reménye sodort a rendőri pályára, nem pedig a szakmai elhivatottság?

Engem ezek a kérdések egy ellentmondásokkal telt korban, az 1990-es évek második felében kezdtek elérni, és többségében még ma is elgondolkodtatnak. De életkörülményeink össze sem vehetők a Rendőrségi Szemle néven indított folyóirat indulásakor ismert történelmi viszonyokkal, az 1950-es évek világával. Abban az időben meg kellett férjen egymás mellett a fanatikus vakhiten alapuló terror, majd annak megtagadása, a forradalmi eszmeiség, majd annak vérbe fojtása. És ebben a történelmi keretben megfértek a szürke, dolgozós hétköznapiak, és utat találtak a szakmájuk iránt elhivatottságot érző kriminalisták is. Sokat kell élni ahhoz, hogy ez utóbbiak erőfeszítéseihöz valódi értékűkhöz méltó emlékezettel közelítsünk. Korinek László szavaival folytatom tehát: „*Itt az ideje annak, hogy a riasztó kezdet után a belügy szakmai és tudományos ambíciókat tápláló folyóiratának vállalható örökségéről is szóljunk.*” (Korinek, 2012).

A hetven gondolat közül eggyel ezt az örökséget elismerve fordulok Déri Pál főszerkesztő személye felé, akinek munkássága előtti tisztelgés okán életrajzát „*In memoriam Dr. Déri Pál nyugállományú rendőr dandártábornok*” címmel Sallai János vetette papírra 2018-ban (Sallai, 2018).

Ahogy már utaltam rá, sem a fogantatás nehéz, ideológiáktól hangos évtizede, sem pedig az első kinevezett főszerkesztő személye nem jelenthetett akkoriban magától értetődő garanciát a szakmai prioritások érvényesülésére a folyóiratban. Korinek László úgy fogalmazott, hogy a belügy főideológusai ekkor látták elérkezettnek az időt arra, hogy tapasztalataikat – melyeket „*a népi demokrácia fejlődése során a rendőrségi munka gyakorlata alkotott*” (Korinek, 2012) – összegezzék. Túl az ideológiai túlfűtöttség megnyilvánulásain, ismert körülmény, hogy Déri első főszerkesztői kinevezésére 1953-ban tulajdonképpen tudományos előképzettség hiányában került sor. A főszerkesztő erre később így emlékezett vissza: „*Sokkal inkább azért voltam »adott« a főszerkesztői posztra, mert éppen »ráértem« ugyanis kiszervezték alólam és átadták a KPM-nek a folyam és légirendészeti szerveket.*” (Déri, 2003) – akkoriban így (is) ment ez.

Mindezek ellenére Déri kiváló érzékkel és ösztönösen találta meg azokat a cselekvési irányokat, amelyek mentén a folyóirat szakmai preferenciái kibontakozhattak. A teljesség igénye nélkül utalnék itt a szakmához „*már érteni kezdő lelkes fiatal*” (Déri, 2003) munkatársak felkutatására, az országjárások tapasztalatainak feldolgozására, majd később a „*Külföldi Figyelő*” mellékletek számos kiadására (Sallai, 2018). De érdemes elidőzni az első szám témaválasztásain. A vezetés

színvonalának emeléséről, a bűnügyi- és az őrszolgálat együttműködéséről, a nyomozások tervszerűségéről, a statisztika és a kriminalisztika jelentőségéről, valamint egy rablás nyomozásának tanulságairól is olvashatunk. Máig időse-rű, örökzöld témáink ezek. Deák József úgy fogalmazott a Belügyi Szemlééről és jogelődjeiről szóló doktori értekezésében, hogy a „*lap így átfogta a közrend, közbiztonság és a szervezeti működés legfontosabb területeit*” (Deák, 2017).

A szerkesztőbizottság ars poeticájának egy fontos eleme az első lapszám előszavában így jelent meg:

„*A Rendőrségi Szemle egyik nagy feladata [...] hogy kielégítse a tanulni vágyók igényeit [...], belevésse minden olvasója tudatába az elmélet hatalmas jelentőségét a rendőri munka terén.*” (Szerkesztőbizottság, 1953).

Annak ténye, hogy az elmélet a kriminalisták szakmaiságát (is) tükrözhetette, a főszerkesztő, valamint a szerkesztőbizottság bátorságát és elhivatottságát dicséri, továbbá magát a szakmát, annak jeles és itt névtelenül is tisztelt képviselőivel. Különösen figyelemre méltónak tartom, ezért emelem ki Dérinek a vezetés és a végrehajtás közötti szakadék meghatározó szerepét érintő, a folyóirat 50 évének távlatában hivatkozott gondolatait 2002-ből:

„*Meg kell tehát teremteni a vezetés és a végrehajtás közötti őszinte, nyílt és rendszeres együttgondolkodást. Ennek feltételeit csak úgy tudjuk megvalósítani, ha a folyóiratban átlépjük a fegyveres testületeknél nélkülözhetetlen alá- és fölérendeltség szigorúan őrzött szabályait.*” (Déri, 2003).

Érdemes felidézni Finszter Géza gondolatait, amikor a hierarchia mítoszának megjelenéséről beszél. Jelesül amikor az a jogi normák megsértését eredményezi, vagy kifejeződik a hibásan tervezett szervezeti struktúra diszfunkcióiban, illetőleg a működési rend anomáliáiban. Mindezek külön-külön is megakadályozzák a rendészet társadalmi rendeltetésének beteljesítését, kizárva a szakmai eredmények érvényesülését (Finszter, 2018).

Déri – a gyakorlati megvalósításban jártas szakemberként – e mítosz lerombolásához megfelelő eszközt talált: „*minden szerző rangjától és beosztásától függetlenül egyenlő jogokkal rendelkezik, és ezt a jogot senki sem sértheti meg*” (Déri, 2003).

Hangsúlyoznom kell, hogy ez a gondolat a korabeli politikai és azzal összefonódó tudományos diskurzusnak aligha volt általánosan elfogadott szemléletmódja. Óvatosabb értelmezésére az életrajz fentebb hivatkozott írója hívja fel a figyelmet, miszerint „*a parancsot ugyan bírálni nem szabad, de annak fogyatékoságait megfogalmazni nem bűn*” (Sallai, 2018).

A történeti hűséghez tartozik, hogy Déri – sok más jó szakemberrel együtt – bizonyosan hitt abban, hogy a kriminalista szemlélet úttörő törekvései kibontakoztathatók abban a rendszerben, amelynek szabályai számára is meghatározó

keretet teremtettek. Életében és munkásságában egyaránt. Legalábbis jó ideig vallotta ezt. Egyetérthetünk a későbbi szerkesztőbizottsági megállapítással: „*Szolgált ez a rendszert, de hitte, hogy győzhet a józan ész és az emberség*” (Szerkesztőség, 2009). Azt hiszem, hivatásrendtől függetlenül sokak osztották ezt a gondolatot a korszak egyre emberarcúbb szocializmusának magyarországi mindennapjaiban. Akkor és ott ez volt a legemberibb, leghétköznapibb valóság.

Hosszú évtizedek után azonban akárcsak a rendszer, amelyben élt, elfáradt. „*Amikor 1984-ben nyugdíjba vonult, csak legszűkebb baráti körének vallotta meg, hogy csalódnia kellett*” (Szerkesztőség, 2009). Felismerte ugyanis, hogy a szakmai fejlődés legnagyobb akadályja egy tekintélyelvű, merev bürokrácia és a belügyre rátelepedő egypárti arrogancia lett (Szerkesztőség, 2009). Egy korszak lezárult Déri életében.

A történelmi múlt alkalmat ad az egykor volt, szakmához érteni kezdő lelkes fiatalok nemzedékeinek a tapasztalatok összegzésére és átadására, kiváltképpen most, és jelen esetben éppen nekem, az emlékezés apropóján. Az útravaló megfogalmazódott bennem; esszenciáját Déri Pál személyes története, és a nevével gyakorlatilag negyedszázadra összeforrott Belügyi Szemle ellentmondásoktól sem mentes históriája hordozza, amelyet így foglalnék össze:

Történelmi körülményeink adottak, nem mi választjuk őket. Akár megértjük a világot, amelyben élünk, akár nem, döntéseinket követő tetteink nyomot hagynak. Ha valódi értékek után kutatok, hajlamos vagyok elfogadni, hogy az ember az, amit szándékaiból és törekvéseiből a cselekvés világába fordít át. Vagyis az ember az, amit megtesz. Magánemberként és – ami ettől számomra morálisan elválaszthatatlan – a társadalom szolgálatában álló rendészeti szakemberként is. Ezért vallom, hogy csak az emberi méltóság sérthetlenségének talaján álló erkölcsiség és a legvégsőkig hangsúlyozott szakmaiság követelményéhez történő ragaszkodás biztosíthat megfelelő alapot arra, hogy a rendészet társadalmi hivatását minden körülmények között, magas színvonalon legyen képes ellátni a jövőben.

Tisztelet az útkereső elődök emlékének!

Felhasznált irodalom

- Deák, J. (2021). A Belügyi Szemle és jogelődei a közpolitika és a rendészettudomány szolgálatában (1953–1990). In Molnár D. & Szabó Cs. (Szerk.), *Studia Doctorandorum Alumnae* (pp. 327–585). Doktoranduszok Országos Szövetsége.
- Déri, P. (2003). Az 50 éves Belügyi Szemlére emlékezve. *Belügyi Szemle*, (50)1, 5–16.

- Finszter, G. (2018). *Rendészettan*. Dialóg Campus.
- Korinek, L. (2012). Egy folyóirat útja a szolgálati használattól a társadalom szolgálatáig. In Finszter G. & Korinek L. (2012). *Belügyi Szemle 60 év, hatvan bűncselekmény* (pp. 9–15). Belügyminisztérium.
- Sallai, J. (2018). In memoriam Dr. Déri Pál nyugállományú rendőr dandártábornok. *Rendőrségi tanulmányok*, (1)4, 125–134.
- Szerkesztőbizottság (1953). Előszó. *Rendőrségi Szemle*, (1)1, 96.
- Szerkesztőség (2009). Tisztelet az alapító főszerkesztőnek. *Rendészeti Szemle*, (57)1, 3–4.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Cieleszky P. (2022). Útkereső elődök nyomában. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2111–2215. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.9>